

er: Ἐξεβλήθη πάσαι Μαρκίων αἵρεσιν ἐφευρών, καὶ οἱ μὲν παραμείναντες μετὰ τοῦ ἐκβαλόντος ἐκείνον ἔμειναν Χριστιανοί, οἱ δ' ἀκολουθήσαντες Μαρκίῳ οὐκέτι Χριστιανοί, Μαρκιωνισταὶ δὲ λοιπὸν ἐκλήθησαν. Ath. scheint von einer förmlichen Exkommunikation zu wissen. In Orat. II, 21 c. Arian. bemerkt er, daß nach Valentin, Marcion und Basilides auch die Engel schaffen können, was für M. nicht richtig ist. Im Rundschreiben an die ägyptischen und lybischen Bischöfe (c. 4) stellt er M. und Mani zusammen. Schon in seiner Jugendschrift „Gegen die Heiden“ hat er c. 6. 7 eingehend die Lehre von den beiden Göttern behandelt und abgewiesen (doch ist hier M.s Name nicht genannt).

Cyrillus Hierosol. schreibt um die Mitte des 4. Jahrhunderts Catech. 6, 16: Κήρινθος τὴν ἐκκλησίαν ἐλυμήνατο καὶ Μένανδρος καὶ Καρποκράτης, Ἐβριωναῖοι τε καὶ Μαρκίων, τὸ τῆς ἀθεότητος στόμα· ὁ γὰρ θεοὺς διαφόρους ἀναγορεύσας, ἄλλον τὸν ἀγαθὸν καὶ ἄλλον τὸν δίκαιον, ἀντιφθέγγεται τῷ νῷ τῷ λέγοντι· Πάτερ δίκαιε (Joh. 17, 25), καὶ ὁ λέγων πάλιν ἄλλον τὸν πατέρα καὶ ἄλλον τὸν ποιητὴν τοῦ κόσμου ἐναντιοῦται τῷ νῷ τῷ λέγοντι (folgt Luk. 12, 28 u. Matth. 5, 45). οὗτος πάλιν ἄλλης κακίας εἰρετής, ὁ Μαρκίων· ὑπὸ γὰρ τῶν κειμένων ἀπὸ τῆς παλαιᾶς ἐν τῇ καινῇ διαθήκῃ μαρτυριῶν ἐλεγχόμενος πρῶτος ἐτόλμησεν ἐκκόψει τὰς μαρτυρίας καὶ ἀμάρτυρον ἀφείναι τὸν καταγγελλόμενον λόγον τῆς πίστεως, καταλείψας τὸν θεόν· καὶ ὡς κηρύκων μὴ ὄντων σαρθρὰν ἠθέλησε ποιήσασθαι τῆς ἐκκλησίας τὴν πίστιν. Es folgen Basilides, Valentin (sehr ausführlich), Mani (Einleitung: μίσει μὲν πάντας αἰρετικούς, ἐξαιρέτως δὲ τὸν τῆς μανίας ἐπώνυμον).

Cat. 16, 3: Οὐ τρεῖς θεοὺς καταγγέλλομεν· φιμούσθωσαν γὰρ Μαρκιωνισταί. 7: Μισεῖσθωσαν καὶ Μαρκιωνισταί (nach den Manichäern angeführt), οἱ περιελόντες τὰ ῥήματα τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης ἀπὸ τῆς Καινῆς· πρῶτος γὰρ Μαρκίων, ὁ ἀθεώτατος, ὁ πρῶτος τρεῖς θεοὺς εἰπὼν (vgl. oben S. 336* f. die Angabe des Dionysius Rom.)· εἰδὼς ὅτι ἔγκεινται ἐν τῇ Καινῇ μαρτυρίᾳ περὶ Χριστοῦ τῶν προφητῶν περιέκοψε τὰς ἐκ τῆς Π. Δ. μαρτυρίας, ἵνα ἀμάρτυρος μείνῃ ὁ βασιλεὺς (es folgen die „Gnostiker“ und Montanisten).

Cat. 18, 26: Die συστήματα αἰρετικῶν, Μαρκιωνιστῶν λέγων καὶ Μανιχαίων, sind die ἐκκλησία πονηρομένων. Wenn man daher in eine Stadt kommt, soll man nicht einfach fragen: Wo ist das Kyriakon? (καὶ γὰρ αἱ λοιπαὶ τῶν ἀσεβῶν αἰρέσεις κυριακά· τὰ ἐαυτῶν σπήλαια καλεῖν ἐπιχειροῦσι), auch nicht, Wo ist die Ekklesia? sondern wo ist die katholische Ekklesia.